

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਪੰਡਿਤ,,

ਫੇਰੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦੇਹ

1965 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 27201

4 ਮਾਰਚ 1966 ਈ.

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਨਿਯਮ (1955)- ਨਿਯਮ 34-ਸੀ ਅਤੇ 34-ਡੀ- ਉਪ-ਪਟੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ—ਕੀ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਨਿਯਮ, 1955 ਦਾ ਨਿਯਮ 34-ਸੀ, ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 15,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਯਮ 34-ਡੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 15,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਨਿਯਮ 34- ਡੀ ਦੇ ਤਹਿਤ (ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪਟੇਦਾਰ 15,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਉਪ-ਪਟੇਦਾਰ ਇਸ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਉਪ-ਪਟੇਦਾਰ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ। ਸਥਿਤੀ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖਰੇ ਉਪ-ਪਟੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਣ, ਬਸ਼ਰਤਾਂ ਅਸਲ ਲੀਜ਼ ਇੱਕ ਹੋਵੇ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ , 21 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2, 3, ਅਤੇ 4, ਦੇ ਉਲਟ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਗਸਤ, 1965, 29 ਫੈਨਿਊਰੀ, 1965 ਅਤੇ 8 ਅਕਤੂਬਰ, 1964, ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ, 10 ਵੀਂ ਫੈਨਿਊਰੀ, 1961 ਦੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 4 ਤੱਕ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ

ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ 14,580 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਰੂਪ ਚੰਦ, ਐਚ.ਐਸ. ਵਾਸ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ ਵਾਸ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਨ।

ਡੀ. ਦੀਵਾਨ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਆਰ.ਐਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ. ਬਿੰਦਰਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਆਰਡਰ

ਪੰਡਿਤ, ਜੇ.— ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਫੇਰੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ, ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਆਰਡਰ ਦੀ ਵੈਧਤਾ, ਮਿਤੀ 21 ਅਗਸਤ, 1965, ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਰੈਜ਼. ਲੰਬਿਤ ਨੰਬਰ 1 .

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਜਲੰਦੂਰ ਦੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉਪ-ਪਟੇਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 10,920 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ (ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਮੰਤਰਾਲਾ) ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਸ ਦੇ ਤਹਿਤ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰਕੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਥਪਰੇਨਨ ਨੈਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 3 ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ 15 ਦਸੰਬਰ, 1960 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਨਿਯਮ, 1955 ਵਿੱਚ ਚੈਪਟਰ VA ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਥਾਈ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ). ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। 28 ਅਕਤੂਬਰ, 1965 ਨੂੰ, ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ, ਖੇਤਰੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਲੰਧਰ ਨੇ

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ (3,900 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ) ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਪਰਸੋਤਮ ਸਰੂਪ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੰਯੁਕਤ ਉਪ-ਪਟੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਉਹ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। 15,000 ਹਰੇਕ। ਸ੍ਰੀ ਪਰਸੋਤਮ ਸਰੂਪ ਦੇ ਹੁਕਮ, ਮਿਤੀ 6 ਅਗਸਤ, 1964 ਦੁਆਰਾ, ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਲਿਆ ਗਿਆ: -

“ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਂਝੇ ਉਪ-ਪਟੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਇਕਾਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਯੋਗ ਸੀਮਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। . ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਾਂਝੇ ਉਪ-ਪਟੇਦਾਰ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਯੂਨਿਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਹੋਣ ਯੋਗ ਸੀਮਾ ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ 15,000. ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਅਫਸਰ ਅੱਗੇ ਵੱਖਰੇ ਸਬ-ਪਟੇਦਾਰ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਰਿਮਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਕਪੂਰ, ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ, 8 ਅਕਤੂਬਰ, 1964 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਉਸਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ। 600 ਪ੍ਰਤੀ ਕਨਾਲ। ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਉਸਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਸਰਾ-ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ (ਉਹ, ਉਹ ਸਾਂਝੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇੱਕ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 10000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। 15.000 ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਆਰ ਐਸ ਫੂਲਕਾ, ਖੇਤਰੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਲੰਧਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਰੇਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ 29 ਜਨਵਰੀ, 1965 ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ

ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ, ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸਾਂਝੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਸਨ, ਉਹ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਇਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਓ.ਐਨ. ਵੇਹਰਾ ਦੁਆਰਾ 21 ਅਗਸਤ, 1965 ਦੇ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 24 ਸਤੰਬਰ, 1965 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 10000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। 15,000 ਹਰੇਕ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਰੁਪਏ' ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ/ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। 15,000 ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ 34-C ਅਤੇ 34-D ਹਨ ਜੋ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ: -

[ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤਾ ਨੇ ਨਿਯਮ 34-ਸੀ ਅਤੇ 34-ਡੀ ਪੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ:]

ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਭਰਾ ਹਨ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਵੱਖਰੇ ਪਟੇਦਾਰ ਸਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਉਪ-ਪਟੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ; ਕਿ ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਬ-ਲੀਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਸਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। 15,000 ਇਹ ਵੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 34-ਡੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਤੋਂ

ਵੱਧ ਖਸਰੇ ਵਾਲੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਸਦਾ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। 15,000, ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਖੇਤਰੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। 15,000, ਅਤੇ ਉਹੀ ਉਹ ਪਟੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰੇਗਾ। ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, - ਜੇ ਪਟੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਉਜਾੜੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਉਪ-ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਪ-ਪਟੇਦਾਰ 1 ਜਨਵਰੀ, 1956 ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਖੇਤਰੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਉਪ-ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 15,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫਿਰ ਉਪ-ਪਟੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਖਸਰਾ ਉਪ-ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਟੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਬ-ਪਟੇਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਪਟੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਉਪ-ਪਟੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 34-ਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 34-ਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਹੈ। 15,000 ਜਾਂ ਘੱਟ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਯਮ 34-D ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। 15,000 ਨਿਯਮ 34-ਡੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇਕਰ ਪਟੇਦਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। 15,000, ਯਕੀਨਨ ਉਸਦਾ ਸਬ-ਪਟੇਦਾਰ ਇਸ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਪਰਸੋਤਮ ਸਰੂਪ, ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਚੀਫ ਸੈਟ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬ-ਲੀਜ਼ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੀ ਸਬ-ਲੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ. ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਮਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੀ ਸਬ-ਲੀਜ਼ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਸਨ। ਖੇਤਰੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖੇਜ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੇਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਸਬ-ਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ (ਪ੍ਰਤੀ-15,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਵੇਂ ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਉਪ-ਪਟੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਅਸਲ ਲੀਜ਼ ਇੱਕ ਹੋਵੇ। ਲੀਜ਼, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪ ਪੱਟੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਖਰਚੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ

Disclaimer:

ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Munish Bansal